

rišu, ki bi mi ju dal na razpolago vsaj za teden dni. — Bukovica nad Škofjo Loko na Gorenjskem, 7. nov. 1916.

Janko Leban.

„Ljubljanski Zvon“. Vsebinska oktobrskega zvezka: 1. Fran Albrecht: Naš Bog. 2. Fran Govekar: Film. (Dalje.) 3. Utis: Disharmonija. 4. Fr. Milčinski: Aproximacija. 2. Kalo in težija. (Dalje.) 5. Utis: Obrekovalcem. 6. Dr. Pavel Grošelj: Astronomski pomenki. (Konec prvega poglavja.) 7. K. M.: Nekoč je bilo. 8. Utis: Jesen. 9. Dr. Jož. A. Glonar: Med reformacijo in romantiko. (Konec prih.) 10. Fran Albrecht: Na Oljski gori. 11. V. K.: Fran Valenčič in drugi. 12. Književna poročila.

„Napredak“, naučno pedagoška smotra. Izdaje hrvatski pedagoško-književni zbor. Glavni urednik: Stjepan Basariček. Surednici: Davorin Trstenjak i Josip Škavič. — Zvezka VIII. Sadržaj. Teorijska pedagogija. Ivan Crnko: Higijena pluć i pravilno dihanje s obzirom na uzgajanje. Miloš Borovjević: Dr. W. Lay o temeljima i principima škole akcije. Praktična pedagogija. A. Pakaci: Nekoliko savjeta za rad u školi. Davorin Trstenjak: Izmjena predavanja i pitanja u nastavi. Danijel Bator: Primer iz prirodno-znanstvene obuke. Antun Tunkl: Citanka u službi povjesne obuke. Književna smotra. Obnovljene naše školske knjige. Obzor po pedagoškom svijetu. Dr. F. Higy-Mandić: W. Wundt o narodima i njihovoj filozofiji. Davorin Trstenjak: Misli modernoga njemačkog pedagoga o pedagoškem vjerovanju. Manji članci i bilješke. Davorin Trstenjak: Sitna pedagogija.

Srednješolske vesti.

EVGEN SAJOVIC.

Dne 31. oktobra t. l. je umrl Evgen Sajovic učitelj telovadbe na II. državni gimnaziji v Ljubljani in svak našemu tovarišu Francu Luznarju, nadučitelju na Primorskem pri Kranju, upravniku „Popotnika“ in blagajniku Zaveze. — Rojen je bil dne 12. majnika 1880 iz veleugledne kranjske rodovine Sajovčeve in je že kot mladenič skupno s poznejšim odvetnikom dr. Jankom Šavnikom pričel z vneto gojiti telovadbo. Po dovršenih srednješolskih študijah se je nameraval posvetiti pravnstvu, a njegova ljubezen do telovadbe je določila njegovemu življenju drugo smer. Živahnejše delovanje v sokolskih vrstah koncem devetdesetih let je priklenilo Evgena Sajovca še tesneje k sokolski ideji. Vztrajno in neumorno je sodeloval v vseh strokovnih odborih, bodisi v organizaciji ali teoriji, v praktičnem pouku ali pri novi terminologiji. Posebno delaven je bil v strokovni literaturi, in njegovo ime je dobro znano v slovenskih in tudi v čeških vrstah — Sploh je bil prero- noma umrl Sajovic v družabnem življenju radovoljno s svojim sodelovanjem na razpolago; posebno rad pa je v družbi svojih prijateljev posejal naše planine, katerih venec oklepa njegovo mnogo, mnogo prero- noma gomilo, ki nanjo z žalostjo in spoštovan- jem zre premnogo njegovih prijateljev, katerih si jih je s svojim mirnim in tihim, pa odkritim in kremenitim značajem pridobil prav dosti tudi med slovenskim učiteljsvom. — Bodi mu ohranjen blag in trajen spomin!

Gimnazijski tečaj v Kromerizu in v Trstu. Lani ni bilo nič, sedaj pa kar na dveh krajih lahko pošiljamo v tečaje gor- riške dijake, ki so obiskovali slovensko gimnazijo v Gorici. Težavo so otvorili tečaje v Trstu, in štejejo sedaj okoli 90 dijakov. Komaj so se tam razmere nekoli- ko uredile, je presenetila slovensko javnost vest o ustanovitvi gimnazijskih tečajev v Kromerizu. Obljublja se v Kromerizu kon- vikt za sto dijakov, ki bodo tam preskrblje- ni z vsem potrebnim. Za imovitejše se do- loči taksa. Življenske razmere v Trstu niso dobre, v Kromerizu je zagotovljena državna oskrba. Večina profesorjev slovenske gim- nazije je zaposlena v Trstu, eden je v Celju, eden je prost, drugi so pri vojaki. Kako naj se dobi iz tega števila potrebne profes- orje za Trst in Kromeriz? To je nemogo- če! Želimo pač, da poklicani faktorji ven- dar enkrat že uredijo vprašanje slovenskih gimnazijskih tečajev tako, da bodo res kon- čno urejeni — ampak dobro!

Nemška gimnazija — na Voloskem! Čujemo, da ustanove na Voloskem nemško gimnazijo. Za leto otvorijo prvi razred, ki je nanj priglasi 30 dijakov. Za učno osobje je tudi že poskrbljeno.

Vojne olajšave srednješolcem. C. kr. ministrstvo za uk in bogočastje je za srednje- šolce z včetim rojstnim letnikom 1898, ki so dorasli vojaški službi, izdalo posebno naredbo. Po tej naredbi se pripuste k pred- časni zrelosti izkušnji oni srednješolci, ki so v šolskem letu 1916/17 javni ali privatni učenci zadnjih razredov srednjih šol, ako

jim bo iti k vojakom, in pa oni, ki so me- seca junija 1916 dovršili predzadni razred srednjih šol ter so že odšli k vojakom. Srednješolcem, ki so že pri vojaki in so uvrščeni pri nadomestnih krdelih, se dovoli na prošnjo 4 tedenski dopust, da hodijo v zadnji razred srednjih šol in da napravijo predčasni zrelostni izpit. Srednješolcem, ki so na bojišču, dopustov za obisk šole in za zrelostni izpit ne dovoljujejo.

Madžarsčina na avstrijskih gimna- zijah. Kakor poročajo z Dunaja, izdelujejo v naučnem ministrstvu načrt, kako uvesti na naših gimnazijah madžarsčino. V prvi vrsti nameravajo znižati število ur za latin- ščino in grščino. Madžarsčina bo obvezni predmet. Posebno se bo pa oziralo na to, da se bo na vsaki gimnaziji vršil pouk tudi iz enega ali več deželnih jezikov. Do to- zadevne končnovaljavne odločitve še ni prišlo.

Osebnosti. „Wiener Zeitung“ javlja: Cesar je z najvišjim sklepom s 1. nov. t. l. podelil ravnatelju I. državne gimnazije v Ljubljani dr. Lovru Požarju povodom nje- gove trajne vpkokojitve na lastno prošnjo takse prosto naslov vladnega svetnika. — Profesor Bogumil Remec, ki se je po odpustu kot ravnatelj deželne trgovske šole povrnil na svoje učno mesto v Novo mesto, je sedaj dodeljen za I. tečaj 1916/17 prvi državni gimnaziji v Ljubljani na mesto profesorja Franca Verbiča, ki je dobil zaradi boleznih dopust.

Ustanovitev učnega tečaja in kon- vikt za slovenske begunce srednješolce v Kromerizu na Moravskem. C. kr. kranjska deželna vlada razglša: Na ukaz c. kr. mi- nistrstva za notranje zadeve namerava c. kr. moravsko namestništvo ustanoviti v Kro- merizu gimnazijski tečaj z uporabo učnega načrta za goriško državno gimnazijo s slo- venskim učnim jezikom. Temu tečaju se ima prikloniti konvikt, v katerega bi se moglo sprejeti kakih 100 gojencev. Ker večina prihodnjih obiskovalcev tega srednješolskega tečaja in pa večina gojencev v konviktu razen beguncev s Kranjske zaradi svoje ubožnosti skoro gotovo uživa državno be- gunsko podporo, bo država sama trpela stroške za najemino, opravilo, kurjavo, raz- svetlavo in čiščenje za pouk in za konvikt namenjenih prostorov, stroške za učiteljsko nadzorovalno in podrejeno osobje, nadalje pri srednješolcih z državno begunsko pod- poro tudi stroške za njihovo prehrano, obleko, obutev in zdravljenje. Oni gojenci tega konvikta, ki so zadostno imoviti, bodo morali plačati primerno, od c. kr. namest- ništva določeno pristojbino za kritje stroškov za prehrano, obleko, obutev, šolske knjige, zdravljenje in pa zmerno šolnino, da se deloma krijejo stroški gimnazijskega tečaja in konvikta. Ta tečaj in konvikt sta na- menjena slovenskim srednješolcem, in sicer v prvi vrsti onim, ki bivajo na Nižjem Avstrijskem, na Štajerskem, na Češkem in Moravskem in že uživajo begunsko pod- poro, v drugi vrsti pa za imovitejše, v na- štetih deželah se nahajajoče srednješolce in za srednješolce, ki prebivajo sedaj na Kranjskem in Primorskem. Prošnje za sprejem imajo dotični srednješolci, ozi- roma njihovi starši vložiti potom političke okrajne oziroma policijske o- blasti sedanjega bivališča. V prošnji je navesti, če dotični srednješolec uživa državno begunsko podporo, in se ima prošnji prilo- žiti zadnje šolsko izpričevalo. Na podlagi tako opremljenih prošenj odloča c. kr. mo- ravsko namestništvo v Brnu o sprejemu. Med navedenima dvema kategorijama ubo- žnejših in imovitejših srednješolcev imajo oni prednost, ki se izkažejo z boljšimi iz- pričevali, in oni, ki nimajo staršev, oziroma ne žive pri svojih starših. Ako se sprejme srednješolec v kromeriški konvikt, še ne sledi, da bi se smeli njegovi svojci z njim preseliti v Kro- meriz.

Odlikovanje. Profesor idrijske realke nadporočnik Baldo Baebler, je dobil „Signum laudis“.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem poroča, da so se ua zadnji Lehrerbundovi seji razdelile obresti „Franc- Jožefove ustanove“ ter so bile upoštevane tudi slovenske prošilke. Opozarjamo pa, da vbodoče mora biti vsaka prošnja vložena na podlagi tiskovine, ki je dobili pri Lehr- bundu, ker je treba premotriti vse tamkaj navedene razmere.

Učitelje vojakke pozivamo, da se prija- vijo na podlagi odloka c. kr. vojnega mi- nistrstva odd. 5, št. 18334, od 5. septembra 1916 v častniške šole. Mnogo prizadevanja je stalo organizaciji, da je priborila to ugodnost za vse učiteljsvo, ter bi le ško- dovalo ugledu našega stanu, ako bi se sedaj ne poslužili vsi te pridobitve.

Glede objavljenja priznanj učiteljev vo- jakov ne sme biti slovensko učiteljsvo

preskromno, ker tukaj ta sicer lepa lastnost ni na mestu, temveč škoduje našemu ugledu. Objavite tedaj vsako odlikovanje tudi to- varišev vojakov v „Naréd. listu“.

Kakor hitro je kateri tovariš poklican, je treba to takoj naznaniti šolski oblasti, da ne nastanejo radi plače zmešnjave. Marsi- kateri dobiva še dalje celo plačo, potem pa mu ustaviyo vse, ker mora plačevati nazaj, ker je preveč sprejel. Ravnotako je takoj naznaniti, ako je kateri vojaščine o- proščen ter nastopi zopet službo. Vdove, oziroma žene pogrešanih dobivajo le 3 me- sece po smrti, oziroma pogrešanja moža polno plačo, potem pa pokojninski znesek. Ako tedaj takih slučajev pravočasno ne na- znanijo šolski oblasti, se jim lahko pripeti, da jim je za nekaj časa ustavljena vsa plača, ker se odteguje preveč izplačeni znesek. V takem slučaju se je obrniti do c. kr. dežel- nega šolskega sveta in deželnega odbora za milostni odpis.

Draginjska doklada iz leta 1914 je bila večkrat v nevarnosti, in le odločnemu na- stopu organizacije se imamo zahvaliti, da nam je ohranjena ter smo dobili tudi še vojno draginjsko doklado; bila je tozadevno de- putacija na Dunaju. Sedaj smo na delu, da dosežemo kaj za leto 1917. Omenjamo, da se je organizacija zavzela tudi za plače in doklade učiteljev vojakov samecev.

Iz vsega pa učiteljsvo lahko razvidi, da organizacija ne spi, ampak stoji vedno na braniku za naše pravice, ter se jako mo- tijo tisti, ki mislijo, da glavno naše delo tiči v slavnostnih zborovanjih ter se sedaj odtegujejo in ne plačujejo članarine. Vsakdo naj se zaveda svojih dolžnosti!

Vodstvo.

Kranjske vesti.

— C. kr. deželni šolski svet za Kranjsko je izdal na vsa šolska vodstva poziv, naj poskrbe, da bodo šolski otroci pripravili za vojake božična darilca. Doposlati jih je do 25. novembra na „Mesto za zbiranje daril c. kr. vojnega preskrboval- nega urada v Ljubljani pri c. kr. deželni vladi, Simona Gregorčiča ulica 20.“

— Usposobljenostne izkušnje za občje ljudske in meščanske šole, ki so se vršile pred ljubljansko c. kr. izpraševalno komisijo pod predsedstvom vladnega svetnika dr. Bežjaka, so se končale. Aprobirani so bili: 1. Za meščanske šole s slovenskim učnim jezikom: Kmet Marija, definitivna učiteljica v Trstu (I. strok. skupina); 2. posebne izpite so položili: za ljudske šole z nemškim učnim jezikom: Rojina Vladimir, prov. učitelj na Prežganju; iz francoščine z nemškim učnim jezikom: Schiffrer Antonija, zasebnica v Ribnici. 3. Učna usposobljenost za splošne ljudske šole se je priznala: a) za občje ljudske šole z nemškim učnim jezikom: Sersič Anzelma, prov. učiteljica na hrvatski ljudski šoli v Pazinu; b) za občje ljudske šole z nemškim in slovenskim učnim jezikom: Bulovec Alojzij, suplent v Lešah; Gaspari Anton, prov. učitelj v Babinem polju; Pečjak Rudolf, prov. učitelj v Ribnici; Pugelj Anton prov. učitelj v Hinjah; Skebe Vincenc, pomožni učitelj v Preloki; Trošt Ivan prov. učitelj v Loškem potoku; Urbinc Jožef, suplent v Gribljah; Vidic Anton prov. učitelj v Trziču; Zavrl Albin, suplent na deški meščanski šoli v Krškem (za občje ljudske šole z nemškim učnim jezikom z odliko); Bahovec Pavla (s. Angela), prov. vadniška učiteljica v Škofji Loki; Černe Jožefina, poizkusna kandidatinja v Ljubljani; Dolenc Marija, poizkusna kandidatinja v Trstu; Fuks Ana, bivša suplentinja v Ljublja- ni; Hafner Angela, prov. učiteljica v Trziču; Iskra Albina, suplentinja v Dolenji vasi pri Ribnici; Knez Olga, poizkusna kandidatinja v Ljubljani; Leskovec Leopoldina, prov. učiteljica v Sp. Idriji, Likozar Jožefa, suplentinja v Ljubljani, Malavašič Albina, suplentinja na Vrhniki; Merala Leopoldina, suplentinja v Ribnici; Piano Ana, suplentinja v Gornjem gradu; Rajh Julijana, suplentinja; Reich Marta, suplentinja v Sori; Rojnik Ana, sup- lentinja v St. Mihaelu pri Ljubnu; Skaza Marija, suplentinja v Velenju; Sušnik Ma- rija (s. Marija Maksima), prov. učiteljica na Lichtenthurnovem zavodu v Ljubljani; Vi- rant Julijana, suplentinja v Doberni; Vrtovec Vida, suplentinja na c. kr. pripravljalnem razredu za srednje šole v Trstu; c) za občje ljudske šole s slovenskim učnim jezikom. Zalar Franc, prov. učitelj pri Sv. Trojici. — Ena kandidatinja za meščanske šole je bila reprobirana, dve kandidatnji za meščanske šole sta med ustno izkušnjo odstopili; ena kandidatinja za francoski jezik in dva kan- didata ter dve kandidatnji za občje ljudske šole so bili reprobirani.

— Osebnosti. Jelica Sadarjeva, bivša brezplačna suplentinja na I. mestni deški ljudski šoli, je imenovana za učiteljico petja na mestnem dekliškem liceju in hkrati za suplentinja na licejski vadnici v Ljubljani.

— Iz ljudskošolske službe. Za pro- vizorični učiteljici sta imenovani abs. učit kandidatinja Marija Lobetova v Gradcu pri

Črnomlju, abs. učit. kand. Terezija Jakšetova v Radencih. — Na dekliški mestni nemški osemrazrednici v Ljubljani bosta supilirali poizk. kandidatnji pl. Kleinmayrova in Ana Kunstlova. Brezplačna šolska praksa na mestni nemški dekliški osemrazrednici je dovoljena abs. učit. kand. Elzi Tschadovi. — Vpkokojena je učiteljica Marija Levstik- Stuhlyjeva v St. Petru pri Ljubljani, Eleonora Krkočeva je nameščena za suplentinja v St. Jerneju namesto vpkoklicanega učitelja Ivana Gantarja, Marija Hauptmanova v Top- lica h namesto vpkoklicanega učitelja Boža Račiča, in Vida Božičeva v Starem trgu pri Črnomlju. — Za provizorično učiteljico v St. Jerneju je nameščena Valerija Žlindrova. — Namesto vpkoklicanega učitelja-voditelja Ivana Semerla v Lescah bo supilirala abs. učit. kandidatinja Pavla Gmeinerjeva. — C. kr. šolski svet je vzel naznanje dovolitev dopusta učiteljici Metodiji Susteršičevi in vstop provizorične učiteljice Franciške Le- skovčeve na zasebni dekliški osemrazrednici v Lichtenthurnovem zavodu v Ljubljani. — C. kr. okr. šolski svet v Kranju je imenoval absolvirano učiteljsko kandidatnjo Frideriko Kramerjevo za provizorično učiteljico na petrazredni deški ljudski šoli v Škofji Loki. — C. kr. okrajni šolski svet v Logatcu je imenoval namesto zaradi boleznih na dopustu se nahajajoče učiteljice Josipine Knez-Martinčičeve bivšo prov. učiteljico v Podstenu Antonijo Cerarjevo za suplentinja na dvo- razredni ljudski šoli v Rakeku. — C. kr. okr. šolski svet za ljubljansko okoličo je ime- noval namesto k vojakom odšlega učitelja Viktorja Lapajnarja bivšo pomožno učiteljico na vadnici zasebnega uršulinskega učiteljišča v Ljubljani Viktorijo Medvedovo za sup- lentinja na ljudski šoli v Notranjih gorica h. — Za provizorično učiteljico v Velikem Trnu je nameščena Marija Pirčeva, za su- plentinja so nameščene: Stefanija Novakova, v Prežganju, Josipina Blumauerjeva v St. Vidu pri Vipavi, Ivana Klemenčeva v Čemšeniku, Ana Kertnikova v St. Vidu pri Brdu, v Suhorju je nameščena za provizo- rično učiteljico Josipina Rozmanova.

— Desetletnica smrti Simon Gregorčiča. Dne 24. novembra mine 10 let, kar je umrl pesnik Simon Gregorčič. Ni treba poudarjati, kako velike vrednosti so Simona Gregorčiča poezije za slovenski narod, spominjati se pa moramo pesnika Gregorčiča ob njegovi smrti 10-letnici še posebno zaradi tega, ker igrajo njegove poezije prav zdaj, ko se borimo s smrtnim avstrijskim sovražnikom — z verolomnim Lahom — velevažno, preroško vlogo. Zato je c. kr. mestni šolski svet na svoji zadnji seji na predlog nadučitelja Jakoba Dimnika sklenil, da se ta Gregorčičeva obiteljica proslavi v mestnih šolah v Ljubljani s pri- mernimi deklamacijami iz Gregorčičevih poezij (n. pr. „Soči“, „Odlikovanje“ itd.) in s primernimi nalogami, ki jim naj bo snov vzeta iz Gregorčičevega življenja ali iz nje- govih poezij. — Popolnoma prav! Našega miljenca Gregorčiča naj bi se na enak način spominjale vse šole!

— Število učencev na mestnih deških šolah v Ljubljani. Letos je vpisanih na mestnih javnih deških ljudskih šolah 2305 učencev, in sicer: na I. mestni šest- razrednici 592; na II. mestni osemrazrednici 484; na III. mestni petrazrednici 253; na IV. mestni šestrazrednici 308; na mestni nemški petrazrednici 308 (med temi 108 begunskih učencev); na osemrazrednici v Spodnji Šiški pa 361 učencev.

— Begunskih otrok s Primorskega se je vpisalo na ljubljanske deške in de- kliške šole 650; nekaj jih pa pohaja še brez pouka po mestu.

— Od mrtvih je vstal Alojzij Iva- netič, praporščak in učiteljski abiturient iz Črešnjevca v Beli Krajini, ki je bil že raz- glašen po časopisih med padlimi vojaki na severnem bojišču. Sedaj pa piše svojim star- rišem to-le:

„Jaz sem ujetnik na Ruskem in bivam nekaj dni v Moskvi. Naslova vam ne morem poslati, ker še nisem dospel do svojega cilja. Kadar se kje ustanovim, vam pišem. Zdrav sem in ne želim nič drugega kot to, da bi kmalu zavladal zaželjeni mir. Zdravi vsi!“

— Smrtina kosa. V Stari Loki pri Škofji Loki je umrla v visoki starosti (80 let) edina še živeča sestra pokojnega nepozabnega ravnatelja Andreja Praprotnik, ustanovnika in prvega urednika našega lista. — Blag ji bodi spomin!

— Z ljubljanskega učiteljišča. Na lastno prošnjo je trajno vpkokojena c. kr. vadniška učiteljica na c. kr. učiteljišču v Ljubljani Pavla pl. Renzenbergova.

— Umrla je tovarišu Franju Lovšinu, nadučitelju na Vinici v Beli Krajini, mati Uršula Lovšinova, stara 85 let. Blag spomin vrli slovenski materi! Tovarišu Lovšinu naše iskreno sožalje!

— Bolezen med otroki v Trziču. Zaradi ošpic so v Trziču na Gorenjskem zaprli nemško šolo. Tudi slovensko bo treba, ker je mnogo otrok bolnih.

— Na vadnici c. kr. učiteljstva v Ljubljani sta nastavljeni kot suplentinji učiteljica Lea Levčeva namesto vpokojene vadniške učiteljice Pavle pl. Renzenbergove in učit. supl. Franciška Suherjeva namesto umrlega vadniškega učitelja Janka Janežiča.

Štajerske vesti.

JOSIP SCHELIGO.

Dne 11. t. m. je umrl v Mariboru tovariš Josip Scheligo, nadučitelj v pokoj, v visoki starosti 76 let. — Blagi pokojnik je bil zaveden slovenski učitelj, ki je vse dolgoletno in uspešno delovanje posvečal blaginji slovenske mladine in slovenske domovine. Bil je izvrsten učitelj in vzgojevalec. — Bodi mu ohranjen trajen spomin! — Cenjeni njegovi rodovini naše iskreno sožalje!

— Poročil se je tovariš Martin Vrečko, učitelj v Sošanju, z Minko Murščevo. Obilo sreče!

— Od Drave nam pišejo: Mnogo naših spodnještajerskih slovenskih učiteljev se bojuje na fronti, a dosti jih je zapuštenih tudi v zaledju. Vseposvoda so na mestu ter stori do pičice svojo dolžnost. Nismo še slišali, da bi bil kateri v vojaški suknji delal nečast svojemu stanu. Nasprotno! Slišali smo in imamo dokaze v to, da so v polni meri uporabili sile svoje v dobro očetnjavi. — Le ponekod nečejo tega priznati in tudi — nemški kolegi tozadevno čudno postopajo. A mi vestno registriramo vse in pride čas, ko bomo numerično dokazali, kdo je delal, kdo ne, kdo je bil mož in kdo ne. — Nič strahu! Kdor je do skrajnosti ob vojni dal vse svoje kot Slovenec, ta se nima bati nikoli kritike; on lahko gleda vsakomur jasno v oči! — Zato pa le tiho, vi trajni obrekovalci! Pride čas in ta vse odbije.

— Razpis učiteljskih mest. Kakor zvezo iz nemških učiteljskih listov, se potegujejo nemški štajerski tovariši za razpis vseh učiteljskih in voditeljskih mest ter utemeljujejo to svojo zahtevo s trditvijo, da tpe škoda posebno zaostali padlih, ki še niso bili stalno nameščeni, ker ne dobijo pokojnine, ter da se godi krivica tistim, ki imajo že več službenih let, pa ne morejo postati voditelji. — Dobro bi bilo, ko bi tudi slovensko učiteljstvo oglasilo tozadevno. Zato sem se napotil, da povem svoje, oziroma mnenje tovarišev vojakov, s katerimi sem se o tem pogovarjal. Sem proti temu, da bi se za vojno razpisala moška učna mesta, ker sem prepričan, da bi se velikemu številu tovarišev vojakov zgodila krivica. Kako pa se naj poteguje tovariš iz bojne črte za mesto, kakor pa šele oni, ki se nahaja v ujetništvu v daljni Sibiriji? Sicer trdijo nemški tovariši, da bi se oziralo na vse ter bi ne bilo treba vlagati običajnih prošelj, ampak bi se prijavile le po dopisnicah, oziroma bi lahko vlagale prošnje tudi žene učiteljev vojakov. Stvar je videti sicer lepa, a kaj porečejo samci. Kdo more vedeti za njih mnenje, kako mesto bi jim ugajalo in za katerega bi se potegovali? Bojim se jako, da bodo tisti, ki se nahajajo v zaledju ter bodo brusili pete in pritiskali kljuko, dobili lepa mesta, a oni pa, ki se žrtvujejo za domovino ter jim ni mogoče preprečiti kakih zahrbitih korakov, pa bodo vrnivši se morali zadovoljiti se s tem, kar bo preostalo drugim. Se in pomislek proti razpisu posebno za naš deželane! Vsak si je na zadnjem mestu dobil ljudi, ki ga oskrbujejo s najpotrebnejšimi živili; koga pa si naj išče v novem kraju, v drugih razmerah med nepoznanimi ljudmi? To dejstvo bi marsikatero zmožnega in delavnega učitelja odvrnilo potegovati se za kakšno novo mesto, ki bi mu sicer bolje prijalo. Razmere v mestu so v tem oziru druge, kjer so posamezniki navezani edino na razne nakaznice, na podlagi katerih se pehajo za potrebni živež. Kaj pa porečemo k stroškom, nastalim po eventualni seitvi, kdo bi mogel te pri sedanjih dragih časih poravnati? Gotovo so vsa obžalovanja vredni zaostali tovariši, ki še niso bili definitivni, a mislim, da je teh prav malo, mogoče kje v Gradcu; manj usmiljenja so vredni starejši učitelji, ki ves čas svojega službovanja sede na lepih učiteljskih mestih, ter čakajo tam še boljših voditeljskih mest. A vsem tem bi se lahko odpomoglo s kako naredbo, s katerimi se dandanes itak ne skopari. Taka nova odredba naj bi določala, da imajo vsi učitelji po drugem izpitu vse pravice definitivnih, a učitelji z 20 službenimi leti, ki še nimajo voditeljskih mest, naj dobijo posebne doklade; na tak način bi bilo pomagano tudi tistim, ki ne bodo nikdar tako srečni, da bi zasedli kak voditeljski stol.

— Popravek. Med K 23, ki so izkazane v 20. "Tovariševi" številki kot pripevek učiteljstva pri Sv. Jurju ob Ščavnici za "Učiteljski vojaški sklad", so všteti tudi zneski, ki so jih v isti namen darovali na

mesto venca tovarišu Krylu in Vreči sledeči tovariši, oziroma tovarišice: Mala Nedelja: Cvahte Simon; Sv. Križ: Herzog Anton, Hayne Josipina, Osterc Anica in Zahrl Minka, in sicer vsak po 2 K.

Koroške vesti.

— Koroški deželni odbor je sklenil, da ustanovi več štipendij za učence, ki se bodo hoteli izvežbati na pomorski šoli v Trstu, toda z omejitvijo, da imajo pravico do teh ustanov samo učenci s Koroškega, ki so nemške narodnosti. — Radovedno se vprašujejo koroški Slovenci: Ali je celovski zmaj požrl že vse slovenske otroke na Koroškem ali je pa pogoltnil in tako spravil ob veljavo člen XIX. državnega osnovnega zakona? In to v teh časih!

— Poročil se je 7. t. m. Alojzij Presoli-İpavitz, c. kr. davčni upravitelj v Novem mestu, z Miro Lekšetovo, slovensko učiteljico iz Sel na Koroškem. — Cestitamol!

Goriške vesti.

— Bigla še vedno straši po vojnih poročilih namensto lepega slovenskega krajevnega imena Bilje. Ako je Sv. Katarina tako srečna, da je Sveta in ne Santa, bi bile tudi Bilje lahko ostale Bilje. Sploh je vendar že zadnji čas, da rabijo povsod slovenska imena za slovenske kraje!

Tržaške vesti.

— Tržaška kmetijska družba je imenovala za svojega strokovnega tajnika večaka Josipa Štreklja.

— "Edinost" je priobčila iz našega lista Kleinmayrov članek o tovarišu Ferlugi, da tako tudi glasilo tržaških Slovencev po zaslugi proslavi delo in uspehe tega v resnici narodnega učitelja.

— Trojezične ulične napise v Trstu zahteva "Soldatenzeitung", in sicer nemško-slovensko-italijanske. "Soldatenzeitung" pravi: "Ker imamo v Trstu namesto razpusčenega občinskega zastopa cesarskega komisarja, zadostuje, da ta podpiše tozadevni odlok, pa je stvar rešena!"

— Slovenska trgovska in obrtna nadaljevalna šola v Trstu. Vpisovanje v to šolo se vrši še vestno ob času pouka v ulici Stadion št. 21/l. v prostorih Slovenske trgovske šole. Vpisnina znaša 2 K. V vse oddelke se sprejemajo tudi učenec.

— Javna prehrana za šolske otroke v Trstu. Plemenita misel tržaškega namestnika, da bi ubožni otroci tržaških šol in otroških vrtcev dobivali kosilo, je res hvalevredna. Vest, da je dotični organizacijski odbor že ukrenil vse potrebne priprave, je pa provzročila veliko veselje in zadoščenje v širših slojih. Le žal, da do sedaj niso bili priljubljeni v to akcijo tudi naši slovenski otroški vrtci. Pričakujemo pa, da se to zgodi.

— Nemška trgovska šola v Trstu. Naučno ministrstvo je podelilo pravico javnosti nemški dvorazredni trgovski šoli za deklice v Trstu.

Istrske vesti.

— "Hrvatski List", ki izhaja v Pulju, piše ob sestavi novega ministrstva tako: "Te dni je bil sestavljen novi avstrijski kabinet. Zastopani so v njem Nemci, Čehi in Galičani; zastopane so skoro vse narodnosti naše domovine. Vsaka narodnost in vsaka struja je dala ob tej priliki odduška svojim željam, svojim težnjam in svojim bolestim. Južni Slovani so molčali, kakor je to navada pri naših rojakih. Nihče se ni ozrl na nas, nikogar ni bilo, ki bi bil nastopil iz neumljive rezerve, da bi bil pokazal na izredne zasluge, ki si jih je naš narod pridobil na obrambi domovine, in ki bi bil opozoril merodajne kroge, da nas je v Avstriji skoro dva milijona ter da tvorimo obrambo in zaščito najvažnejših pokrajin države. Lepa krepost je skromnost, ali časih je usodna hiba! A sedaj kakor vedno velja tista stara: Pomagaj si sam in Bog ti pomore! Ne verujemo, da bi se ne dobil med našim narodom človek, ki bi znal interese celokupne svoje domovine odnehati od svojih separatnih teženj, ko molči v teh resnih časih tudi tedaj, ko bi drugi protestirali, ko ne gleda ta narod pred seboj nič drugega razen velikega smotra, ki nas vse razgreva in oduševlja; rešitev domovine in poraz sovražnikov! Naš narod je potrdil z dejanjem da mu ta smoter ni samo kak rek, ki se ga tiska le zaradi jezika. Iz tega izhaja z logično silo, da hvaležna beseda ne more biti zadostno priznanje za junška dela in za žrtve našega naroda. Mi ne zahtevamo nič drugega, nego dejanskega priznanja naših pravic in menda ne bo preveč

drzna zahteva, naj bodo v ministrstvu zastopane pokrajine, ki so življenske važnosti za monarhijo, od katerih je odvisna bodoča veličina vlada očee hiše, ki ji je naš narod kakor nobeden drugi, z dušo vdan, da sodeluje pri težkem delu državne uprave za dobo vojne. Ni to samo zaradi koristi našega naroda, marveč tudi na korist naše države in posebno vojnega pomena teh pokrajin. Ravno vojna važnost točk naših južnih dežel zahteva zastopnika, a naš narod, ki je dal Avstriji tudi slavni generalov in najboljših admiralov, bo imel tudi političkega človeka, ki bi znal čuvati interese južne Avstrije."

— Šola v taborišču v Steinklammu Vseh beguncev je nad 5000. Slovencev Vipavcev in Kraševcev je krog 1300, nekaj več je Hrvatov iz Puljske okolice, ostali se izdajajo za "Istrijane". — Šola je lepo in zračno poslopje z osmimi velikimi sobami, urejenimi in opremljenimi po najnovejših higienskih in pedagoških zahtevah. Škoda, da je sedaj prostor premajhen za tako veliko število otrok. A kmalu bo tudi temu odpomagano z novo šolo v novem delu taborišča. Šolskih otrok je okolo 1300, od teh jih odpade kakih 300 v takozvano marinarsko šolo, kjer se poučujejo otroci "arzenalotov" iz Pulja v nemškem jeziku. Drugi so Hrvatje, ki imajo že lepo urejen pouk. Slovenci so prišli šele v zadnjem času in jim sedaj primanjkuje prostora, a tudi zanje se skrbi po moči. Če je učiteljsko delo že v normalnih razmerah težko, koliko težje tu pri otrokih, ki so bili tako dolgo brez pouka in so neurejene razmere begunskega življenja vplivale ne posebno ugodno nanje. Dvanajst učiteljev in učiteljic opravlja tu svoje težko, a nad vse potrebno delo. — Raznatega so uvedeni zadnji čas večerni nadaljevalni tečaji za odrasle, kjer se poučuje nemščina, petje, spisje, domoznanstvo, majhna visoka šola, ki jo begunke z veseljem obiskujejo. — Več obrtnih tečajev skrbi za gojenje raznih ženskih ročnih spretnosti. Tu se izgotavljajo pod nadzorstvom izkušenih učiteljic razna dela, ki gredo ali v zunanji promet ali pa se uporabljajo v tukajšnjem oskrbovalnem skladišču.

— Važna ustanova za begunce v Pottendorfu. Pod pokroviteljstvom ces. komisarja dr. Oskarja Bourcarda so ustanovili v begunskem taboru v Pottendorfu veliko kmetijsko gospodarstvo. Nabavili so sto najboljših krav mlekaric, da tako zagotove mleko za begunce. Ustanovili bodo zajčarno in perutnarno. Begunci — povečini istrski in furlanski kmetovalci — imajo dalje priliko, učiti se pametnega obdelovanja polja in pridelovanja zelenjadi. Za mladino so uvedli smotren pouk v kmetijstvu.

— Nemščina v istrskih ljudskih šolah. Poročali smo že, da se v istrske ljudske šole uvede pouk nemščine. Deželni šolski svet je že izdal tozadevno odredbo na ljudske šole, po kateri se pouk nemščine takoj uvede v večrazredne ljudske šole. K pouku nemščine niso obvezani prihajati samo oni otroci, katerih starši so začetkom šolskega leta pismeno izjavili, da se njihovih otroci ne bodo učili nemškega jezika. Otroci se začno učiti nemško že v drugem polletju drugega šolskega leta, in sicer brez knjige samo z lahkim vezbanjem v govoru. V tretjem letu in v nastopnih bodo rabili učno knjigo. Za pouk se morejo odrediti tri ure na teden (lahko tudi pet ur), ali zbog tega ne sme trpeti drugi pouk. Šolski svet motivira to odredbo s tem, da je nemški jezik jako važen na sploh, zlasti pa v gospodarskem življenju Primorja.

— 68letnica poslanca profesorja Vekoslava Spinčiča. Dne 24. oktobra je minolo 68 let, odkar je poslanec naše muko-trpne Istre, profesor Vekoslav Spinčič zagledal luč sveta. Dolga doba je to, a pri Spinčiču vsebuje ogromno vsoto dela, žrtvovanja, trpljenja za ljubljani narod svoj. Življenje Spinčičevo je obzarjeno od glorijske neizmerne, vse premagajoče ljubezni do svete rodne grude in rodu, ki živi na njej in je doslej trpel na njej. Spinčič slavi ta svoj jubilej v polni nenavadni svežosti telesa in duha v Zagrebu, kjer je gost velikega rodoljuba in mecena hrvatskega naroda, nadškofa dr. Ante Bauerja, ki je z rodoljubnim činom, poklonjenim naši Istri, proslavil 68letnico svojega prijatelja, izročivši mu 1000 kron za družbo sv. Cirila in Metoda za Istro. Hvala v imenu narodnega napredka zglednemu cerkvenemu knezu. S čestitkami jubilarju iz globine srca spajamo vročo željo, da ga Bog še mnogo let ohrani tako čilega in čvrstega narodu, ki bo v nejasni in negotovi bodočnosti morda bolj nego kdaj potreboval Spinčičeve ljubezni zvestobe in Spinčičevega dela!

— Dr. Matko Laginja. Beležeč vest, da pride dr. Matko Laginja v Split, piše "Naše Jedinost": "G. Matko Laginja je vsekdar blestel na delu rodoljuba kot narodni zastopnik in prvak bratske naše Istre. Ali v tem težkem času občudujemo njegovo delo, požrtvovalnost in pripravljenost, da povsod priskoči za stvar Istre. Za Istro dela, potuje, obhaja pragove Pulja, Trsta, Dunaja,

obiskuje, istrske begunce, skrbi za hrvatske šole in stori ob vsaki priliki vse, o čemer ve, da bo koristilo stvari in misli našega naroda. Neprestan ljubimec Istranov, visoko cenjen v svojem stanu, bi mogel biti že davno bogataš na najpoštenjši način in najnesebičneje. Da je le štedil v dajanju naroda, kolikorje varčen napram — sebi. Ali vedno je vse, kar je imel, dajal za narodno stvar. Ljubeč oče rodovine ni v skrbi za stvar hrvatsko nikdar skrbel, da zavaruje rodovino!"

— V Brzetu v Istri je po raz, usu občinskega zastopa vodstvo občinskih poslov poverjeno učitelju Kazimirju Radeju.

Iz Dalmacije.

— Trgovska šola v Zadru. Snovalci te šole so računali na največ 20 obiskovalcev in so na tej podlagi zasnovali financiranje tečaj. Oglasilo se jih je pa že 50 in se še oglašajo. Videč, da je s tem tečaj zagotovljen, so njegovi snovalci stopili v dogovore s podpornim društvom hrvatskih šol, da bi ono prevzelo tečaj in mu dalo tako večjo stalnost. Dobili so tu popolno razumevanje in največjo pripravljenost. Tako odpira rečeno društvo tečaj kot svoj. Z ozirom na zadovoljivo število obiskovalcev se je šolnira znižala na 16 K mesečno. Učenci imajo poleg tega brezplačno na razpolago vsa učna sredstva. — Dalmatincem se pač godi istotako kot nam Slovincem. Manjka jim strokovnih šol, in če jih hočejo imeti, morajo posezati po samopomoči z nado, da se slednjič tudi država na tem prevažnem polju javnega pouka spomni svoje dolžnosti napram prebivalstvu v naših južnih pokrajinah, na katere je doslej v tem pogledu dosledno — pozabljala.

— Čigava je Dalmacija? Francoski list "Progress" trdi, da imajo Italjani neko pravico do Dalmacije zaradi — rimskih spomenikov, ter da je Dalmacija dala Rimljanom Diokleciana, ustanovitelja Splita, Uga Foscola in Tommasea. A Italija da je vsakogar in za vsakogar. "Naše Jedinost" pripomnja: "Škoda, da ni skočil na Dudana in Toglio, ki sedaj predstavljata v Rimu — Dalmacijo." — Dalmacija je bila je in ostane hrvatska, čeprav so jo zatirali umetno napravljeni Italjani! A zatrl je niso!

Z Dunaja.

— Novo ministrstvo. Po umoru ministrskega predsednika grofa Stürgkja je sestavil novo avstr. ministrstvo dr. Ernst pl. Koerber, ki je že bil ministrski predsednik od 18. januarja 1900 do 31. decembra 1904. — Naučni minister v Koerberjevem kabinetu je dr. Maks baron Hussarek, ki je opravljal isti portfelj že v Stürgkhovem ministrstvu.

— Jezikovno vprašanje na dnujskem vseučilišču. "Fremdenblatt" poroča: Novi rektor dunajskega vseučilišča je v vseučiliškem posloju dal nabiti objavo, ki odreja, da se morajo vse vloge oddajati edinole v nemškem jeziku. — Člen XIX. državnega osnovnega zakona v praksi!

— Zakonito zavarovan inženirski naslov. Listi poročajo, da bo v kratkem času s cesarsko naredbo zavarovan inženirski naslov, ki se ga bodo smeli posluževati le absolventi štiri letnih strokovnih oddelkov tehničnih visokih šol in ki so napravili dve državni izkušnji.

— Hrvatsko šolo so otvorili dne 8. oktobra t. l. za begunce v Breitenwaldu na Nižjem Avstrijskem.

— Hrvatskim učiteljem! Pomožni odbor za begunce na jugu na Dunaju (Hilfskomitee für die Flüchtlinge aus dem Süden), I., Landskronngasse 1/II, daje v vednost, da se je javilo jako malo hrvatskih učiteljev za hrvatske šole v begunskih taboriščih. Z ozirom na to se odbor še enkrat obrača na hrvatsko učiteljstvo, da naj se v interesu dobre stvari javijo za zgoraj omenjena mesta oni učitelji, ki sedaj še niso zaposleni!

— Za predsednika prehranjevalnega urada je imenovan, kakor poročajo dunajski listi, bivši ministrski predsednik baron Beck, katerega uradna oblast bo neodvisna od ostalih ministrstev in ki bo podrejen edinole ministrskemu predsedniku. Baron Beck namerava prehranjevalno centralo popolnoma reorg. izarati. Ministrski svet je njegove tozadevne načrte že odobril. Kakor poročajo listi, namerava vlada zagotoviti soglasno postopanje vojaških in civilnih oblasti v vseh, prehrane tičočih se vprašanjih na ta način, da dobi na uradu za prehrano zastopnik vojaške oblasti vplivno besedo.

— Zvišanje draginjskih doklad za državne uslužbenec. Z Dunaja poročajo, da bo z novim letom zvišana draginjska doklada državnih uradnikov na 50%.

**Naročajte in širite
naš list!**